

Kvantitatív módszerek alkalmazhatósága sajtónyelvi szövegek stilisztikai elemzésében

Kutatásom választott témája napjaink sajtónyelvének stilisztikai és szövegtani elemzése különféle módszerek segítségével. A téma interdiszciplináris, hiszen a sajtó vizsgálatát két tudományág is végzi. Az egyik a történettudomány, amelynek számára a sajtó a források egy csoportját képezi, éppen ezért az országos napilapok fontosak a történeti kutatás számára. A másik diszciplína az irodalomtudomány, hiszen a sajtó az irodalmi élet egyik fontos szervezője. A sajtó, ha nem is irodalmi céllal és gyakran nem irodalmi eszközökkel, de észrevétlenül is közönséget nevel az irodalom számára (Dezsényi 1947). Kérdés persze, hogy ez a megállapítás érvényes-e napjainkban is.

Az alábbiakban szövegtani, stilisztikai és kvantitatív eljárással vizsgálom meg hagyományos publicisztikai írásokat a rendszerváltás évétől napjainkig. A kiválasztott korpuszon azt szeretném bemutatni, milyen változások érték a sajtónyelvet ebben az időszakban. A vizsgálati anyagból a felhasznált módszerek segítségével választ kaphatunk arra, hogy a sajtónyelv és a sajtónyelvi stílus változásának pusztán nyelvspecifikus okai vannak-e, vagy befolyásolják a társadalmi, irodalmi, művészeti stb. folyamatok is.

A vizsgálat módszere

A téma sokszínűsége és sokféle értelmezhetősége miatt szükség van egy olyan objektív módszerre is, amely az alaphipotéziseket nemcsak empirikus módon bizonyítja. Ez az eljárás a stilisztikai statisztika elve és módszere. A statisztikai módszer azonban csak segédeszköz a vizsgálatok és a feltevések alátámasztására.

A statisztikai módszerek segítségével egyes nyelvi változások felmérése is lehetővé válik. Az elmélet lényege az, hogy a szöveg különböző mérhető tulajdonságainak számértékeivel képet adjunk arról, hogyan választ a cikk írója a szókincs elemeiből. A választás rendszerének felderítésével hozzájuthatunk a műfaj specifikumainak megértéséhez is (Szende 1968: 288).

Az irodalmi elemzést végzők is egyre gyakrabban alkalmazzák munkájuk során a statisztikai módszereket. A kutatók ezzel az eljárással a minőségi elemzést mennyiségi elemzéssel egészítik ki, és ez lehetővé teszi, hogy a szubjektív megállapítások mellé konkrét számadatok kerüljenek (Fónagy 1960, Török 1967, Zsilka 1974, V. Raisz 1996).

Szabó András György szerint minden tudománynak törekednie kell az általa vizsgált jelenségek kvantifikálására. „Ha a jelenségek objektív tulajdonságai alapján folytatjuk a vizsgálatot, akkor fontos eszközt kapunk a folyamatok pontos leírására és egzakt összehasonlítására” (Török 1967).

A felsorolt okok miatt célszerű stilisztikai minőségi vizsgálataimat mennyiségi mutatók rendszerévé átalakítani. „A nyelvi művek kvantitatív vizsgálatának az az alapja, hogy minden egyes nyelvi alkotás egyedi, más alkotásra nem jellemző mennyiségi mutatókkal rendelkezik” (Nagy 1974: 394).

Az alkalmazott mutatók

A kvantitatív vizsgálatban azt az elvet vettem alapul, hogy a szöveg alatti nyelvi szintek elemeinek mennyiségi leírása jellemezheti a sajtónyelvet a nyelvi gyakoriság szempontjából, de jellemzi a sajtónyelvi szövegeket is arra nézve, hogy milyen elemek, milyen eloszlásban és mennyiségben fordulnak elő benne. A szöveget a közvetlenül alatta levő nyelvi szint, azaz mondatainak adatai jellemzik leginkább (V. Raisz 1996). A vizsgálat során a Deme László *Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági vizsgálata* című munkájában ismertetett mutatókat, valamint a Zsilka Tibor *Stilisztika és statisztika* című könyvéből jól ismert számítási képleteket is alkalmazom, különösen a szavak és a szótagok statisztikai vizsgálatában.

A fent említett szempontok alapján egyaránt figyelemmel kell lenni a mondat-hosszúság és a szerkesztettségi mutató adataira. A mondat-hosszúság megterheltsége funkcionálisan érzékeny sajátossága a szövegalkotásnak, ennél fogva szorosan összefügg a szöveg műfajával és azon belül is a tartalmával és a közlésmódjával. A mondat-szerkezet sajátosságai és gyakorisága csakis használati statisztika formájában közelíthető meg, hiszen itt a mondat a vizsgálatnak tárgya, nem pedig közege (Deme 1971).

A mondat-szerkezeti sajátosságok megállapításának első lépése a számlálási eljárás, amellyel megállapítható, hogy a jelenség milyen mennyiségben fordul elő a vizsgálati anyagban. Ezt követi a számítási eljárás, amelynek során a kapott eredményeket százalékokra értékeljük át. A százalékos részesedés megállapítása után érdemes megalkotni a jelenségek átlagértékét is; ez ugyanis a korpuszok egymáshoz mérésekor mutatóként használható fel (Deme 1971: 16–7).

A szavak számának és a mondategészek számának hányadosából kapjuk a mondategészek szóelőfordulásainak átlagszámát. „Hogy ismereteink tökéletesebbek, gazdagabbak s alaposabbak legyenek, szükséges kiszámítani a mondatok hosszának kilengését, az átlag fölé, vagy az átlag alá süllyedő eltolódásuk, vagyis a szétszórtságuk mértékét. Erre szolgál a szórásnégyzet, a szórás, valamint a variabilitás (változékonyság) kiszámítása. A szórásnégyzet, a szórás és főleg a variabilitás a korpuszok mondatainak szétszóródásáról adnak képet” (Zsilka 1974: 79). A variabilitás nem más, mint a nyelvi elemek cserélhetősége szűkebb értelemben kommunikatív szempontból. Tágabb értelemben különböző nyelvi formák közötti variáció. A mondategységek számának, valamint a mondategészek számának hányadosa képezi a szerkesztettségi mutató értékét. Ezek a mutatók teszik lehetővé a különféle korpuszok anyagának összemérését és objektív elemzését (Deme 1971).

Az eredmények ismertetése

Az eddig elvégzett vizsgálat a négy országos napilapból kiválasztott huszonnyolc cikk statisztikai elemzését tartalmazza. Nyolc írás 1990-ből, húsz pedig 2005-ből és 2006-ból származik.

Az elemzett írások a sajtó műfajának csak egy-egy elemét reprezentálják. A sajtóműfajok jelentős mértékben eltérnek egymástól, szóhasználatukban, kifejezőkészségükben, mondat szerkesztésükben és a használt stílári eszközökben egyaránt (Bencédy 1995). Megtalálhatók a vizsgálati anyagban a tudósítások, a vezércikkek és a kommentárok is.

A kérdés az, hogy a szövegtípus határozza-e meg a mondat szerkezetet, vagy éppen ellenkezőleg: a mondat szerkezetek analizéséből következtethetünk a szövegtípus jellemzőire. A mondat szerkezeti sajátosságok statisztikai felmérése során megmutatkozhatnak egyes szövegtípusok vagy műfajok sajátosságai.

Eddigi eredményeim értékelésekor azt tapasztaltam, hogy a legnagyobb eltérést a szerkesztettségi mutató (a mondat egységek és a mondat egészek hányadosa) adta. A kapott adatokból arra a következtetésre juthatunk, hogy a lényegi eltérések nem a korszakok között vannak. Megfigyelhetünk a korszakok között is differenciákat, de érdemi eltéréseket éppen egy korszakon belül találhatunk. Az eddig vizsgált három műfaj között is lényeges különbség mutatkozik.

Érdekes eredmények születtek abból az összehasonlításból is, amelyben a négy napilap szerkesztettségi mutatóit hasonlítottam össze korszakonként. Az alábbi táblázatban évenként szerepelnek az azonos eseményről tudósító cikkek adatai.

A táblázat adatainak bemutatásához vizsgáljuk meg és hasonlítsuk össze a 2006-ban megjelent cikkek közül az *Ünnep mesterlövészekkel* (Magyar Nemzet) és a *Nemzet és köztársaság együtt és külön* (Népszabadság) című cikkek adatait és mutatóit. A táblázatban a két írás adatait dőlten jelöltem.

1. táblázat. A cikkek szerkesztettsége (megys/megész hányadosa)

	Magyar Nemzet	Magyar Hírlap	Népszabadság	Népszava
1990	2,52	2,82	2,44	2,47
	3,34	2,38	2,75	2,63
2005	2,47	3,03	2,69	3,27
	3,03	3,64	3,04	2,69
2006	2,61	3,31	4,66	4,64
	2,21	2,86	2,46	2,81
	7,35	4,43	4,78	3,62
Σ	3,36	3,21	3,26	3,16

A két cikk közel azonos terjedelmű, a Magyar Nemzet cikke azonban 34, míg a Népszabadság írása csak 22 mondategészből áll. A mondategységek adatai jelentős arányeltolódást mutatnak. A Népszabadság cikkében a 22 mondat 97 mondategységet tartalmaz. A Magyar Nemzet beszámolójában lévő 34 mondat 89 mondategységre osztható fel. Véleményem szerint a Népszabadság túl sok terjengős összetett mondatot használ a vizsgált cikkben. Ez a szerkesztés hátráltathatja a megértési, értelmezési folyamatot. A Magyar Nemzet *Ünnep mesterlövészekkel* című cikkében is sok a mondategység, de lényegesen több mondategészre oszlik el, mint a Népszabadság cikkében. A Magyar Nemzet cikkének tömörebb mondat szerkesztését jobbnak tartom, hiszen a sajtó elsődleges szempontját, a közérthetőséget szolgálja.

A szerkesztettségi mutató átlagértékében is kiugró eltérést figyelhetünk meg. A Népszabadság cikkének szerkesztettségi foka több mint másfélszer nagyobb, mint a Magyar Nemzet írásának.

A táblázat adatai jól mutatják az egyes korszakokon belül megfigyelhető különbségeket is. 2006-ban a március 15-i ünnepségről szóló tudósítás szerkesztettségi mutatói lényegesen magasabbak a korábbi korszakok eredményeinél. Különösképpen a Magyar Nemzet *Orbán Viktor: Eljött az idő* című cikke szerkesztettségi mutatójának adatában figyelhetünk meg jelentős kiugrást. A táblázat adataiból jól látszik, hogy az újságra nem jellemző a túlzottan terjengős mondat szerkesztés. Ezen cikk esetében azonban egy mondat közel 7,5 tagmondatból áll, és ez igen magas eredmény. A cikk műfaja tudósítás, amelynek jellemzője a tárgyyszerűség és a pontos leírás. Ebben az esetben a cikk szerzője hosszasan idéz Orbán Viktor beszédéből, így bekerül a szövegbe az élőbeszéd stílusa, amelyre sokkal inkább jellemző a többszörösen összetett mondatok használata. Ezt a nagy különbséget tehát okozhatja a műfaji sajátosság is.

A másik három újság esetében is magas eredmények születtek. Ezek a cikkek is a tudósítás műfajába tartoznak. A Népszava mondatai 3,6; a Magyar Hírlap mondatai közel 4,5; míg a Népszabadság mondatai több mint 4,5 tagmondatot tartalmaznak. Ezekben az esetekben is láthatjuk, hogy sok többszörösen összetett mondat szerepel a lapok hasábjain, de itt a cikk szerzője kevesebb mondatot idézett az elhangzott beszédből.

A vizsgált vezércikkek száma csekély, hiszen a hivatalos vezércikk régi formájában már nem létezik (az újság első oldalán aktuális gazdasági, társadalmi, politikai, kulturális kérdésekkel foglalkozott). Az újság címlapján megjelent vezércikket felváltotta a belső vezércikk. Az 1990-es évből származó két vezércikk szerkesztettségi mutatója is magasabb a kommentároknál, de mivel az eddig elvégzett vezércikkelemzés kisszámú minta alapján történt, ezért egyelőre nem lehet messze menő következtetéseket levonni.

A négy újság esetében az összesített szerkesztettségi mutató azt jelzi, hogy mind a négy lap körülbelül három tagmondatot szerkeszt egy mondatba.

Az esetleges félreértések és hibás következtetések elkerülése érdekében azt is meg kell vizsgálni, hogy ezek az eltérések valóban a műfajra jellemző specifikumok-e, vagy esetleg csak a szerző stílusára jellemző jegyek. Természetesen a cikk íróját is kötik a műfaji sajátosságok, de mégsem mindegy az, hogy a publicisztikai stílusra jellemző-e a többszörösen összetett mondat, vagy csak a szerző szereti a mondat egységek (tagmondatok) halmozását. Ahhoz, hogy erre a kérdésre megbízható választ kapjunk, kontrollvizsgálatokat kell végeznünk.

A következőkben nézzük meg a mondatok szóelőfordulásainak átlagértékeit a négy napilapban, korszakonként.

2. táblázat. A mondatok szóelőfordulásainak átlaga (Szószám/Megész)

	Magyar Nemzet	Magyar Hírlap	Népszabadság	Népszava
1990	17,03	15,79	18,6	18,9
	21,37	14,3	19,38	19,38
2005	15,04	18,6	15,3	20,5
	19,96	32,17	18	18,19
2006	23,25	28,87	32,14	20,5
	18,17	21,77	25,08	26,42
	11,71	18,45	16,38	17,16
Σ	18,07	21,34	20,88	19,95

A táblázatból jól látszik, hogy a négy országos napilap eddig vizsgált mondatait átlagosan 11–32 szóval szerkeszti meg. Jelentős különbségeket figyelhetünk meg az egyes újságok szóelőfordulásainak átlaga között korszakonként. Például a Magyar Hírlap vagy akár a Népszabadság esetében nagy eltérés mutatkozik az 1990-es, a 2005-ös és a 2006-os év mutatói között.

Az egyes korszakokon belül született publicisztikai írások számadatai is jelentős differenciát mutatnak. Vizsgáljuk meg a két legnagyobb eltérést a táblázatban.

Az egyik jelentős különbség a Magyar Hírlap 2005-ben megjelent, *A luxusbaloldal a szélkakas ellen: elkezdődött a választási kampány* és a Népszabadság Orbán: *Nem előre, utánam* című cikkének adatai között figyelhető meg. A Magyar Hírlap ezen cikke átlagosan 32 szóból épít fel egy mondatot, míg a Népszabadság ennél jóval kevesebbel, csak 18 szóval építkezik. A két érték közötti különbség

több mint tizennégy. Mindkét cikk a kommentárcikk műfajába tartozik. A kommentárcikk a műfajcsalád legerjedelmesebb tagja. Bemutatja a háttéreseményeket, ezeket magyarázza, és utal a várható következményekre. A két írás értékei mégis nagy eltérést mutatnak. Ez a lényeges eltérés jelentheti azt, hogy a szerző stílusspecifikumai mutatkoznak meg az egyes írásokban.

A másik példa a Népszabadság 2006-ban született, *Hóval olvad a hatalom* és a Népszava *Szolidaritás nélkül nincs Magyarország* című cikkének értékei. A Népszabadság cikkében átlagosan 32 szó alkot egy mondatot, míg a Népszaváéban csak 20. A két írás mondataiban a szóelőfordulási átlag különbsége több mint 11 szó. A két cikk értékeit vessük össze a már fent részletesen elemzett *Ünnep mesterlövészekkel* (Magyar Nemzet) és *Nemzet és köztársaság együtt és külön* (Népszabadság) című cikkek adataival, hiszen mind a négy írás műfaja tudósítás. (A négy vizsgált érték dőlten szedve látható a táblázatban.) A számok jól mutatják, hogy a Magyar Hírlap cikke épül fel a legtöbb szóból. A másik három cikk átlagosan hasonló mennyiségű szóból szerkeszti meg mondatait. Ez jelentheti azt, hogy a tudósítások körülbelül 20–25 szót tartalmazó mondatokból állnak. Ahhoz azonban, hogy ezeket a megfigyeléseket teljes bizonyossággal kijelenthessem, a jövőben még számos vizsgálatot kell elvégezni a fenti módszerek segítségével.

A mondatok szóelőfordulásainak az átlagértékét összesítve az adatok közül a legmagasabb a Magyar Hírlapé. A négy érték azonban nem mutat kiugró különbséget. Ebből megállapítható, hogy a négy országos napilap átlagosan 18 és 21 szóból építi fel a mondatokat.

Hasonló táblázat segítségével vizsgáljuk meg a szórás mutatójára kapott értékeket is. A szórás a mondatok szétszóródásáról ad képet (Zsilka 1974). A szórást a szórásnégyzet adataiból kapjuk meg a gyökvonás művelete után. Első lépésként tehát a szórásnégyzetet kell kiszámolni ahhoz, hogy megkapjuk a szórás adatait. Elegendő, ha most csupán a szórás adatait vizsgáljuk meg, hiszen a mondatok szétszóródását ezzel a mutatóval is érzékeltetni lehet. Ha a szórás értékeit négyzetre emeljük (így a szórásnégyzet értékeit kapjuk), az eltérések arányai nem változnak.

3. táblázat. A mondatok szórása

	Magyar Nemzet	Magyar Hírlap	Népszabadság	Népszava
1990	10,38	7,21	8,93	10,68
	10,33	5,86	7,86	9,57
2005	4,91	9,60	7,85	10,48
	10,06	8,98	11,61	8,27
2006	9,78	15,09	12,2	9,66
	12,12	11,32	16,59	10,33
	8,53	7,46	10,97	8,58
Σ	9,44	9,36	10,85	9,65

Vizsgáljuk meg a táblázatban szereplő legnagyobb eltérést. A Magyar Nemzet 2005-ben megjelent, *Fidesz- gyalázás a Millenárison* és a Népszava *Nemcsak két táborot akar az MSZP* című cikkének szórásadatai mutatják a legnagyobb eltérést.

A Népszava cikkének szóródása több mint kétszer nagyobb, mint a Magyar Nemzet ugyanarról az eseményről szóló írásáé. A két cikk műfaja különbözik egymástól. A Magyar Nemzet írása a kommentárcikk, míg a Népszava cikke a tudósítás műfajába tartozik. Ismét megfigyelhetünk egy elég jelentős különbséget a sajtóműfajok kategóriáján belül. Ám az egy eltérésből még nem következik, hogy kijelenthessem azt, hogy a tudósítás műfajába tartozó cikkek szóródása nagyobb, mint a kommentárcikkeké. A további vizsgálatok elvégzése adhat választ arra, hogy ez valóban műfaji specifikum-e, vagy csak erre a két cikkre jellemző sajátosság.

Ami az összesített eredményeket illeti, látható, hogy a Népszabadságban szereplő cikkek szóródása a legmagasabb. Több mint egy egésszel magasabb a Népszabadság értéke a másik három lap adatainál.

Még egy mutató adatait érdemes táblázatos formában bemutatni; a variabilitását. A variabilitás a nyelvi elemek cserélhetőségéről, illetve a nyelvi formák közötti variációjáról ad képet.

4. táblázat. A szórás és az átlagos szószám hányadosa (variabilitás)

	Magyar Nemzet	Magyar Hírlap	Népszabadság	Népszava
1990	0,61	0,45	0,48	0,56
	0,48	0,49	0,40	0,49
2005	0,32	0,53	0,51	0,51
	0,50	0,27	0,64	0,45
2006	0,50	0,69	0,48	0,36
	0,50	0,39	0,51	0,50
	0,72	0,40	0,66	0,50
Σ	0,51	0,46	0,52	0,48

Két lényeges különbséget figyelhetünk meg a nyelvi elemek cserélhetőségével kapcsolatban. Nagy differencia van a Magyar Hírlap 2005-ben megjelent, *A luxusbaloldal a szélkakas ellen: elkezdődött a választási kampány* és a Magyar Nemzet *Változást hirdet a Szövetség* című cikkének az esetében. Azt már láttuk, hogy a Magyar Hírlap ezen cikke 32 szóból áll, ezzel szemben a Magyar Nemzet cikkében szereplő mondatok átlagosan 20 szóból épülnek fel. A Magyar Nemzet írásának variabilitási mutatója közel kétszer magasabb a Magyar Hírlap írásának értékeinél. Ugyanez az eltérés figyelhető meg a Magyar Nemzet 2006-ban megjelent, *Gyurcsány Ferenc lebukott* és a Magyar Hírlap *Hazugságroadshow követte a kiszivárogtatást* című cikkének adatai között. A Magyar Nemzet cikke 11 szóból, míg a Magyar Hírlap írása 18 szóból áll. Tehát a 2005-ös és a 2006-os példa bemutatása után megállapíthatjuk, hogy az átlagosan kevesebb szóból felépített mondatokban magasabb a nyelvi elemek cserélhetőségének a mutatója.

A négy napilap összesített variabilitási mutatója csak századokban tér el egymástól, korrelatív párokat azonban mégis felállíthatunk. A Magyar Nemzet és a Népszabadság, valamint a Magyar Hírlap és a Népszava szinte századra azonos variabilitási értéket mutat.

Kontrollvizsgálat

A kontrollvizsgálat az alapvizsgálat eredményeinek összehasonlítására és ellenőrzésére is használható. A kontrollegységeket ugyanolyan részletességgel kell feldolgozni, mint az alapegységet (Deme 1971). A kontrollvizsgálat korpuszának egyik részét rokon műfajú szövegek képezik. Az eredmények értékelésében várhatóan nagy segítségemre lesz Zimányi Árpád *Bulvárlapok cikkeinek szövegtani elemzése* című tanulmánya. A kontrollvizsgálat másik részét szépirodalmi szövegek eredményei adják. Szépirodalmi szövegek statisztikai elemzése szép számmal született (lásd Zsilka 1974), így ezek és eredményeik fontos szerepet kapnak a kontrollvizsgálatban. Ezzel a módszerrel „sikerülhet felderíteni, hogy az alapvizsgálat eredményeiből mi jellemező a korpuszra egyedileg, mi a műfajra, s mi a magyar nyelvhasználatra általánosabban” (Deme 1971: 396).

A következőkben az általam kapott adatokat összehasonlítom Zimányi Árpád munkájának az eredményeivel. Úgy gondolom, ha a vizsgálati anyagok témájukban el is térnek egymástól, mégis érdekes megfigyeléseket tehetünk.

Az általam vizsgált huszonnyolc cikk kisebb mennyiségű, mint a Zimányi Árpád vizsgálatában szereplő negyvennyolc bulvárcikk, ám a kontrollvizsgálat elvégzéséhez a Zimányi Árpád által kapott értékek felhasználhatók.

Zimányi Árpád a vizsgálat anyagát képező cikkekben 375 mondategészt számolt meg, amely 751 mondategységet tartalmaz. Az általa vizsgált 48 cikk 4811 szóból áll. Az általam vizsgált négy napilap eddig kiválasztott 28 cikke 814 mondategészt, 2516 mondategységet és 15 479 szót tartalmaz. A számadatok jelentős eltérést mutatnak.

Az átlagértékek adataiban is nagy differenciát találhatunk. A bulvárcikkek átlagosan 7,8 mondategészből, míg a politikai cikkek 29 mondategészből állnak. A Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap, a Népszava és a Népszabadság cikkeit közel négyszer annyi mondat alkotja, mint a bulvárlapok cikkeit. A mondategységek átlagértékében is óriási különbséget láthatunk. A bulvárlapok cikkei átlagosan 15,6 mondategységet tartalmaznak. Ezzel szemben a politikai cikkek átlagosan 89,85 mondategységre oszthatók fel. Ez a több mint ötszörös különbség azt mutatja, hogy a négy napilap cikkei jóval szerkesztettebbek, mint a bulvárlapokban megjelenő írások. A következő adat is ezt a megállapítást támasztja alá. A bulvárlapok cikkei átlagosan 100 szóból állnak, míg az országos napilapok hasábjain megjelenő politikai írások átlagosan 552,82 szót tartalmaznak. Ennél a mutatónál is közel 5,5-szeres különbséget látunk.

A következőkben megvizsgáltam a mondatok és a mondategységek átlagainak számait a bulvárlapok cikkeiben és a politikai cikkekben. A szerkesztettségi mutató adatai a bulvárlapok cikkeiben 2,008, míg a politikai cikkekben 3,09. Zimányi Árpád tanulmányában összeveti az eredményeit a Deme László által publikált eredményekkel. Deme László vizsgált szövegeinek többségében a szerkesztettségi mutató 2,4 és 3,5 között változik (Deme 1971: 136–57). A politikai cikkek szerkesztettségi mutatójának átlagértéke is beleillik a Deme könyvében szereplő intervallumba. A négy országos napilap vizsgált cikkeiben sok a többszörösen összetett mondat, és átlagosan egy mondatot körülbelül 3 tagmondat alkot. A bulvárlapok cikkei ezzel

szemben kevesebb többszörösen összetett mondatot tartalmaznak, és a mondatok átlagosan csak 2 mondategységből állnak.

A mondategységek szóelőfordulásainak adatai is nagy különbségeket mutatnak. Az általam vizsgált politikai cikkek mondatai átlagosan 19,01 szót tartalmaznak. Ezzel szemben a Zimányi Árpád által vizsgált bulvárlapok cikkeinek mondatai 12,8 szóból épülnek fel. A politikai cikkek mondategységeinek szóelőfordulási eredménye magasabb még a Deme-féle átlagértéknél is.

A két vizsgált anyagban a mondategységek szóelőfordulásainak eredményei közelítőleg azonosak. A két adat között mindössze háromtizednyi különbség van.

Az összehasonlítás tükrében kijelenthető, hogy a politikai cikkek szerzői a téma kötöttsége és az események hiteles bemutatása miatt használnak hosszabb, összetettebb mondatokat. A politikai cikkek statisztikai vizsgálata is alátámasztja Deme László megállapítását, miszerint minél hosszabb a mondategység, annál rövidebbek a benne foglalt mondategységek, és annál kevesebb szóelőfordulást tartalmaznak (Deme 1971: 280).

A következőkben a már elemzett cikkek összesített eredményeit kívánom összehasonlítani Moldova György *Dorogi tenger* című riportjának értékeivel. Moldova írásának mondatszerkesztése (riportjellegénél fogva) közelebb áll a sajtónyelvi mondatszerkesztéshez.

5. táblázat. Moldova írásának kvantitatív mutatói

Megys/megész	Mondatok szóelőford. átlaga	Szórás	Variabilitás
2,83	14,26	10,0	0,7

Eddigi eredményeim értékelésekor azt tapasztaltam, hogy a legnagyobb eltérést a szerkesztettségi mutató (a mondategységek és a mondategységek hányadosa) adta. Így először az erre a mutatóra kapott értékeket hasonlítom össze. Mind a négy országos napilap szerkesztettségi mutatója nagyobb, mint 3. Moldova György írásának szerkesztettségi foka közel három egész, ezzel is bizonyítva azt az előfeltevést, miszerint ez az írás közel áll a sajtónyelv szerkesztettségéhez.

A mondatok szóelőfordulásainak átlagos száma 18 és 22 között ingadozik. A két legmagasabb értéket ebben az esetben a Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap képviseli. A Moldova-szöveg szóelőfordulása jóval a két határérték alatt maradt.

A szórásnégyzet és a szórás adatai a Népszabadság esetében a legmagasabbak. Több mint egy egészszel magasabb a szórásérték, mint a többi napilap esetében. A *Dorogi tenger* szórásértéke leginkább a Népszabadság és a Népszava szórásértéke közé tehető.

A variabilitás eredményeiben is jelentős eltéréseket tapasztalhatunk. A négy országos napilap értékei 0,46–0,52 közé tehetőek. A Moldova-szövegben ez az érték jóval magasabb 0,7-nél. Ez az eredmény azt mutatja, hogy a politikai cikkek szóválasztéka sokkal kisebb, mint egy riporté.

Láthatjuk tehát, hogy a négy országos napilap és Moldova György *Dorogi tenger* című írása kvantitatív vizsgálatának összehasonlításakor bizonyos adatok

jelentős eltérést mutattak. Ugyanakkor a szerkesztettségi mutató és a szórás értékei a két különböző műfajba tartozó szövegben hasonlóak. A kapott különbségek alátámasztják ugyan a szövegek közötti hasonlóságokat, de rávilágítanak a szövegek műfaji egyediségére is.

Az idegen szavak és szóelőfordulások vizsgálata

Hasonló módszerekkel vizsgáltam meg az idegen szavak jelenlétét a sajtónyelvi szövegekben. Alapfeltevésem az, hogy ma az idegen szavak igen nagy mértékben uralják a publicisztikai írásokat. A statisztikai módszerrel jól nyomon követhető, hogy a sajtó műfajain belül milyen nagyságú az idegen szavak jelenléte. A vizsgálat során kiderülhet az is, hogy a sajtó korszakonként milyen mennyiségű idegen szóval dolgozott, és mi a helyzet napjainkban. Zimányi Árpád is foglalkozik az idegen szavak szóelőfordulásainak kérdésével. A politikai cikkek idegen szavainak használatát így össze lehet vetni más témában született cikkek vizsgálati eredményeivel.

A cikkekben szereplő idegen szavak feltérképezéséhez Bakos Ferenc *Idegen szavak és kifejezések szótárát* használtam. Így a vizsgálatban minden szót, amely a Bakos Ferenc által szerkesztett szótárban szerepel, én is idegen szónak minősítettem. Még abban az esetben is, ha egyes szavak mai szemmel nézve már nem számítanak idegen szónak, legfeljebb idegen eredetűnek (pl. *benzin, partner*).

Az általam kiválasztott huszonnyolc cikk 15 479 szóból áll. Összesen 172 idegen szó szerepel a vizsgált korpuszban. Ezek közül a szavak közül jó néhány többször ismétlődik. Ezért az idegen szavak szóelőfordulásainak száma 591.

Zimányi Árpád elemzésében a 4811 szó 68 idegen szót tartalmaz, ezek szóelőfordulása 85. Ebben az esetben az idegen szavak százalékos aránya 1,76%. Zimányi Árpád pozitívként emeli ki azt, hogy az idegen szavak szóelőfordulásai minimálisak a bulvárlapok esetében (Zimányi 2004: 34).

Az általam elvégzett vizsgálatban az idegen szavak előfordulásának százalékos aránya 3,81%. A két adat közötti különbség jelentősnek mondható. Ennek ellenére meg kell jegyezni, hogy a majdnem 4%-os arány azt mutatja, hogy a politikai szövegeken nem uralkodnak el az idegen szavak. A következőkben vizsgáljuk meg laponként is az idegen szavak arányát.

6. táblázat. Az idegen szavak aránya

	Magyar Nemzet	Magyar Hírlap	Népszabadság	Népszava
1990	3,56%	4,49%	2,43%	4,21%
2005	4,08%	6,70%	5,54%	3,78%
2006	2,74%	3,82%	2,63%	3,22%
Σ	3,46%	5,005%	3,53%	3,73%

2005-ben a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszabadság esetében figyelhetünk meg lényeges kiugrást az idegen szavak használatának százalékos mutatói-

ban. Ettől eltér a Népszava, amely eszerint az 1990-es évben használt több idegen szót. Ezek az adatok persze módosulhatnak a vizsgálati korpusz gazdagodásával.

Ha az idegen szavak összesített arányát újságonként nézzük, akkor láthatjuk, hogy lényegesen több idegen szóval dolgozik a Magyar Hírlap. A másik három országos napilap százalékos mutatói csak tizedekben térnek el egymástól. A Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava összesített eredményei közelítenek a legjobban a teljes vizsgálati anyag százalékos értékéhez.

A politikai cikkekben az idegen szavak használata nem mindig öncélú: a politikai és a kormányzati szervek megnevezésére már jól meghonosodott szavak is megtalálhatóak bennük. A felsorolt szavak között találunk olyanokat is, amelyeket nem tudunk más magyar szóval helyettesíteni, így például *demokrácia*, *politika*. Más idegen szavak használatát azonban szükségtelennek ítélem, és sajnos többször előfordult a cikkekben, hogy egy-egy idegen szót rosszul és értelemzavaróan használtak, például a *vegzál* szót. Az újságíró felelőssége nemcsak a mondat szerkesztésben nyilvánul meg, hanem abban is, hogy egy idegen szót pontosan a maga helyén és értelmében alkalmazzon. Ellenkező esetben kerülendő ezeknek a szavaknak a használata.

A bulvárosodás megfigyelése kvantitatív módszerrel

A felgyorsult társadalomban az információ befogadásának feltételei és körülményei megváltoztak. Az embereknek a mindennapi életben egyre kevesebb idejük jut az alapos tájékozódásra. Megelégednek a gyors, egyszerű tájékozódással vagy a készen kapott, gyorsan pergő képekkel. Az emberek többsége elvesztette az érdeklődését, és már csak egy szűk rétegnek van igénye arra, hogy komolyabb sajtóorgánumokat olvasson, és széles körben tájékozódjon. Ez az érdektelenség kihatással van a nyelvhasználatra is, hiszen a kevésbé művelt ember megelégszik azzal, hogy egy kevésbé pallérozott nyelvet használjon. Az információs társadalomban a tudáshiányból fakadó elszigetelt és leszakadt csoportoknak kevés lehetőségük nyílik arra, hogy a kialakult tudáshézagot pótolják. Ez egyaránt érvényes a politika, a kultúra és a nyelvhasználat területére. Ezek a tendenciák ahhoz vezettek, hogy a társadalom lassan az „elbutulás” stádiumába kerül, és a legelszomorítóbb ebben az, hogy a társadalom belső igénye sincs meg arra, hogy felvegye a harcot a kultúra emeléséért és a nyelvművelésért. Megelégszik a silány műsorok nézésével, valamint az olcsó bulvárlapok és az ingyenes kiadványok adta információkkal. A Blikk 2003-ban átvette a legolvasottabb napilap szerepét a Népszabadságtól (Gulyás 2000). A televízió által közvetített bulvárosodás hatást gyakorol a nyomtatott sajtóra is.

Ez a tendencia annyira erős, hogy a mértékadó országos napilapok is kénytelenek lépést tartani a tabloid¹ szerkesztői elvekkkel (Császi 2003: 157). Ez a tenden-

¹ Eredetileg olyan, az utcán árusított újság megjelölésére szolgált, amely a megszokott újság-méretnek mindössze a fele volt, és így azoktól eltérően a mindennapi élet legkülönbözőbb körülményei közepette, például utazás vagy várakozás közben is könnyűszerrel olvasható volt. A magyar nyelvben nem a lap méretére, hanem az árusítás körülményeire utaló kifejezés, a *bulvárlap* szó terjedt el.

cia fokozatosan jelenik meg 1990 óta, és napjainkban felerősödni látszik. A Népszabadság, a Népszava és a Magyar Hírlap már a 90-es években is használt képeket a cikkek tartalmi illusztrálására. A három említett újság igyekezett minél hamarabb áttérni a színes képhasználatra. A Magyar Nemzet a mai napig viszonylag kevés képet tartalmaz, és azok mind fekete-fehérek. Ezáltal is próbálja megőrizni a mértékadó sajtó formáját.

Mind a négy napilap esetében megfigyelhető azonban az, hogy az újságírók egyre gyakrabban engednek a bulvársajtóban megszokott pongyolább stílusnak. A sajtótermékekben megjelenik az „utca nyelve”, valamint az ízléstelenség és a trágárság (pl. *kuss, felb...tam az agyam*). Egyre több olyan új szóalkotással is találkozhatunk, amelyek célja csak és kizárólag a hatáskeltés (pl. *multikulti, urbitális*).

A fent említett folyamatokat is megvizsgáltam a kvantitatív módszer segítségével. A legreprezentatívabb eredményt a 2008-as évből kaptam. Megállapításaimat közel 50 cikk vizsgálati eredményeivel tudom alátámasztani. A táblázatban szereplő értékek a félszáz cikk átlagértékeit foglalják össze.

7. táblázat. A 2008. év cikkeinek kvantitatív mutatói

	Megys/megész	Mondatok szó- előford. Átlaga	Szórás	Variabilitás
Magyar Nemzet	3,09	22,82	10,75	0,46
Magyar Hírlap	2,58	18,18	7,56	0,40
Népszabadság	2,85	19,94	9,58	0,47
Népszava	3,01	20,22	8,68	0,42

A négy országos napilap közül a Magyar Hírlap az, amelyik a leginkább törekszik a tömör, szabatos fogalmazásra. Egy-egy mondat átlagosan 2,5 tagmondatból és körülbelül 18 szóból áll. A Magyar Hírlap a cikkei többségében csak a konkrét tények leírására szorítkozik, ezt az adatok alacsony volta is alátámasztja. A 2008-as adatok szerint a Magyar Nemzet és a Népszava azok a lapok, amelyek bővebben fejtik ki mondanivalójukat. Mondataikat 3 tagmondatból és 20–22 szóból szerkesztik meg. Ez a nagyobb terjedelem lehetőséget nyújt az egyes események elemző bemutatására is. A Népszabadság a született eredmények tükrében köztes értéket képvisel a két szélsőséges adat között. Mondatai közel 3 tagmondatból és 19 szóból állnak. A cikkek nagy többségében a fontos események tárgyyszerű közlése mellett lehetőség nyílik a hírek háttérének elemzésére, de ezt tömörebben teszi meg, mint a Magyar Nemzet és a Népszava.

A kvantitatív elemzések eredményei is alátámasztják tehát, hogy a négy országos napilap közül három: a Népszabadság, a Magyar Nemzet és a Népszava szerkesztésében még próbál a régi tradíciókhoz hű maradni. A Magyar Hírlap szerkesztésében azonban megfigyelhetjük, hogy az elmúlt néhány évben változás következett be. A cikkeket jóval kisebb terjedelemben és színesebben közlik, ez a tabloid jellegre utal. Ez a napilap a tömegigény kielégítésére változtatott először a lap struktúráján és a cikkek felépítésén. Ezzel a módszerrel kívánja megtartani és újból meghódítani az olvasóközönséget.

„A tabloid és a hivatalos újságírás határai összemosódásának egyik érdekes következménye az lett, hogy a hagyományos tabloid lapok példányszáma zuhant. Vagyis miközben a konvencionális újságok tabloidizálódtak, addig a tabloidok összezsugorodtak” (Császi 2003: 161).

A rendszerváltozás óta bekövetkezett sajtóváltozásokból még nem adható hosszú távú előrejelzés arra, hogy ez a változás milyen irányt fog venni, jelenleg csak a pillanatnyi helyzetet elemezhetjük. Azt leszögezhetjük, hogy a sajtó alkalmazkodóképessége révén idomul a változásokhoz, és képes a megújulásra. A nyomtatott sajtó a médiában elfoglalt szerepét még a megváltozott viszonyok között is képes megőrizni. A sajtónak óriási hatalma van. Ez azt is lehetővé tenné, hogy a nyelvi igényesség szempontját is képviselje és ezáltal terjessze.

A módszer további lehetőségei

A kvantitatív módszerek alkalmasak lehetnek még egy fontos kérdés felderítésére is. Ez pedig nem más, mint a sajtónyelvben megjelenő költői képek, szóképek jelenléte. Az újságírók egy-egy cikk megfogalmazásakor irodalmibb kifejezőmódot is választhatnak. A sajtó tehát nemcsak kölcsönöz stílus tekintetében az irodalomtól, hanem vissza is hat az irodalomra. Érdekes elemzési szempontnak tűnik az, hogy a cikkek tartalmazznak-e trópusokat, és ha igen, akkor melyek azok. Ezt a vizsgálatot ki lehet terjeszteni a cikkek konkrét szövegein kívül a sajtónyelvi címadásra is. Az újságírók a címadásban arra törekednek, hogy figyelemfelkeltő, úgynevezett blikkfangos címek kerüljenek a lapok hasábjaira. A fent vázolt módszerekkel tudjuk ezt a stilisztikai kérdést megvizsgálni. A kapott adatokból pedig eldönthetjük, hogy például a metafora vagy akár a szimbólum milyen mértékben van jelen a sajtónyelvben és annak műfajaiban. A számítások elvégzése arra is választ adhat, hogy mely műfajra a legjellemzőbb az egyes trópusok jelenléte. Az is érdekes kérdés, hogy melyik költői kép az, amely a legjobban képviselteti magát az egyes sajtóműfajokban.

A kontrollvizsgálatok során arra is fény derülhet, hogy az egyes történelmi korszakok újságírói milyen költői képekhez fordultak azért, hogy gondolataikat meg tudják fogalmazni, és azok meg is jelenhessenek. Ebben a vizsgálati szakaszban még arra a kérdésre is választ kaphatunk, hogy a költői képek használata csak és kizárólag szerzői sajátosság-e, vagy társadalmi okai is lehetnek.

A kvantitatív módszer segítségével így lehetőségünk nyílik arra, hogy összevessük a vizsgált időszakokra jellemző sajtónyelvi sajátosságokat. Az objektív számok és adatok kellő eligazítást és tárgyi bizonyítékot adnak a sajtónyelvi változások megfigyelésére, elemzésére és az ebből adódó konklúziók levonására.

SZAKIRODALOM

- Antal László 1959. Megjegyzések a szóállomány statisztikai vizsgálatáról. *Magyar Nyelvőr* 83: 307–11.
- Balázs Géza 1997a. A sajtónyelv szociokultúrája. *Valóság* 7: 51–7.
- Balázs Géza 1997b. A média nyelvhasználatának kritikai megközelítése. *Magyar Nyelvőr* 121: 274–82.
- Bencédy József 1995. *Sajtónyelv*. Magyar Újságírók Országos Szövetsége, Budapest.
- Csákvári József–Malinák Judit 1998. *Média-galaxis: A tömegkommunikáció nyelve és társadalmi kérdései*. Szimbiózis, Budapest.
- Császi Lajos 2003. A média tabloidizációja és a nyilvánosság átalakulása. *Politikatudományi Szemle* 2003/2: 157–62.
- Deme László 1971. *Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági vizsgálata (Magyar szövegek alapján)*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Dezsényi Béla 1947. Sajtó és irodalom. *Magyar Könyvszemle* 46–67.
- Domokos Lajos 2002. *PRESS: A nyomtatott és az elektronikus újságírás elmélete, gyakorlata*. Domokos press&pr, Budapest.
- Fónagy Iván 1960. A szavak hossza a magyar beszédben. *Magyar Nyelvőr* 84: 355–60.
- Jakusné Harnos Éva 2002. A nyomtatott sajtó hírei a diskurzuselemzés szemszögéből. *Magyar Nyelvőr* 126: 142–56.
- Gászpor Réka 2009. *Tömeg, kommunikáció: a mediatisztikus szövegek néhány szemiotikai aspektusa*. Pontfix, Budapest.
- Gulyás Ágnes 2000. Bulvárlapok a rendszerváltás utáni Magyarországon. *Médiakutató* ősz, 101–22.
- Kabán Annamária 2008. A mondat a pragmatika és a diskurzuselemzés nézőpontjából. In: Keszler Borbála–Tátrai Szilárd (szerk.): *Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 343–50.
- Kemény Gábor 2009. Prózasztílus-jellemzés kvantitatív módszerrel. *Magyar Nyelvőr* 133: 155–96.
- Moldova György 1987. *Árnyék az égen*. Magvető, Budapest.
- Nagy Ferenc 1974. *A mennyiség mint stilisztikai jegy*. *NyudÉrt.* 83: 392–4.
- Papp Ferenc 1961. A stíluslemzés egy mennyiségi mutatókra épített rendszere. *Filológiai Közlemény*, 69–85.
- Szende Tamás 1968. Szóstatistikai vizsgálatok Tóth Árpád, Juhász Gyula és Szabó Lőrinc költeményei alapján. *Magyar Nyelvőr* 92: 287–300.
- Szathmári István 1993. Nyelv és sajtó. *Magyar Nyelvőr* 117: 267–75.
- Török Gábor 1967. *A statisztikai módszerű stílus kutatás lehetőségei*. *NyudÉrt.* 58: 561–66.
- Szirmai Éva 2005. *A sajtóműfajok elmélete*. JGYF Kiadó, Szeged.
- Vargha András 2007. *Matematikai statisztika pszichológiai, nyelvészeti és biológiai alkalmazásokkal*. Pólya Kiadó, Szeged.
- V. Raisz Rózsa 1996. A kvantitatív módszer a stilisztikában. In: Szathmári István (szerk.): *Hol tart ma a stilisztika? (Stíluselméleti tanulmányok)*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 387–99.
- Róka Jolán 1986. Az újságszövegek szerkesztési és stílustipológiája. *Magyar Nyelvőr* 110: 449–57.
- Zimányi Árpád 2004. Bulvárlapok cikkeinek szövegtani elemzése. In: H. Varga Gyula (szerk.): *Kommunikáció és nyelvhasználat*. Líceum, Eger, 29–43.
- Zsilka Tibor 1974. *Stilisztika és statisztika*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Melléklet

1990. október 27.

	Mondatok szólőfordulá- sának átlaga	Szerkesztettségi mutató	Szórásnégyzet	Szórás	Variabilitás	Idegen szavak aránya
Magyar Nemzet	17,03	3,34	107,79	10,38	0,609	2,144%
Magyar Hírlap	15,79	2,38	52,35	7,21	0,456	4,028%
Népszabadság	18,6	2,75	79,81	8,93	0,48	1,95%
Népszava	18,9	2,63	114,13	10,68	0,56	3,48%

1990. október 29.

	Mondatok szólőfordulá- sának átlaga	Szerkesztettségi mutató	Szórásnégyzet	Szórás	Variabilitás	Idegen szavak aránya
Magyar Nemzet	21,37	2,52	106,73	10,33	0,48	5,02%
Magyar Hírlap	14,3	2,82	34,45	5,86	0,49	5,06%
Népszabadság	19,38	2,44	61,84	7,86	0,405	2,88%
Népszava	19,38	2,47	9162	9,57	0,49	5,01%

2005. november 7.

	Mondatok szólőfordulá- sának átlaga	Szerkesztettségi mutató	Szórásnégyzet	Szórás	Variabilitás	Idegen szavak aránya
Magyar Nemzet	15,04	2,47	24,12	4,91	0,32	5,78
Magyar Hírlap	18,06	3,03	92,19	9,601	0,53	7,38%
Népszabadság	15,307	2,69	61,69	7,85	0,51	6,28%
Népszava	20,5	3,27	109,88	10,48	0,511	4,65%

2005. november 7.

	Mondatok szólőfordulá- sának átlaga	Szerkesztettségi mutató	Szórásnégyzet	Szórás	Variabilitás	Idegen szavak aránya
Magyar Nemzet	19,96	3,03	101,39	10,06	0,5	3,04%
Magyar Hírlap	32,17	3,64	80,73	8,98	0,27	6,03%
Népszabadság	18	3,04	135	11,61	0,64	4,86%
Népszava	18,19	2,69	68,53	8,27	0,45	2,95%

2006. március 16.

	Mondatok szóelőfordulásának átlaga	Szerkesztettségi mutató	Szórásnégyzet	Szórás	Variabilitás	Idegen szavak aránya
Magyar Nemzet	18,17	2,61	95,66	9,78	0,5	3,88
Magyar Hírlap	21,77	3,31	227,71	15,09	0,69	1,67%
Népszabadság	25,08	4,66	148,9	12,2	0,48	1,32%
Népszava	26,42	4,64	93,38	9,66	0,36	0,54%

2006. március 16.

	Mondatok szóelőfordulásának átlaga	Szerkesztettségi mutató	Szórásnégyzet	Szórás	Variabilitás	Idegen szavak aránya
Magyar Nemzet	23,25	7,35	147,02	12,12	0,52	2,35%
Magyar Hírlap	28,87	4,43	128,22	11,32	0,39	2,81%
Népszabadság	32,14	4,78	275,26	16,59	0,51	2,44%
Népszava	20,5	3,62	106,87	10,33	0,504	3,35%

2006. szeptember 18.

	Mondatok szóelőfordulásának átlaga	Szerkesztettségi mutató	Szórásnégyzet	Szórás	Variabilitás	Idegen szavak aránya
Magyar Nemzet	11,71	2,21	72,88	8,53	0,72	2,93%
Magyar Hírlap	18,45	2,86	55,7	7,46	0,404	5,66%
Népszabadság	16,38	2,46	120,42	10,97	0,66	3,99%
Népszava	17,16	2,81	73,69	8,58	0,5	4,72%

2008. szeptember

	Megys/Megész	Mondatok szóelőford. átlaga	Szórás	Variabilitás
Magyar Nemzet	3,09	22,82	10,75	0,46
Magyar Hírlap	2,58	18,18	7,56	0,40
Népszabadság	2,85	19,94	9,58	0,47
Népszava	3,01	20,22	8,68	0,42

Kökényesi Nikoletta
 doktorandusz
 ME BTK Irodalomtudományi
 Doktori Iskola

SUMMARY

Kökényesi, Nikoletta

Quantitative methods and their application in a stylistic analysis of texts in journals

This paper investigates journalistic writings of the past twenty years with textological, stylistic, and quantitative methods. Using a selected corpus, it presents the changes that the language of the press has undergone in that period. The investigation of the material tells us whether the changes in journalese and journalistic style have language specific reasons or whether social, literary, artistic, etc. processes also had some influence on them. The quantitative approach makes it possible to compare characteristic features of journalese across periods. Objective data and figures give us support for observing and analysing the changes and for drawing conclusions from them.

Keywords: textology, stylistics, quantitative methods, stylistic statistics, index of sentence complexity, standard deviation, variability